

HANA RADULÍČOVÁ

Utajený život

Příběh pražského
odbojáře

xyz

Utajený život

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na

www.xyz.cz

www.albatrosmedia.cz

Hana Radulićová

Utajený život – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Hana Radulíková

UTAJENÝ ŽIVOT

Příběh pražského odbojáře

xyz

„Minulost nikdy není mrtvá. Není ani minulostí.“
William Faulkner

PROLOG

Vánoce, 2022

Nora starostlivě pozorovala otce, zatímco rozbaloval krabici s vánočními dárky.

V osmašedesáti letech Rudolf vypadal utrápeně a znaveně, ještě víc, než když se naposledy viděli. To bylo koncem léta. I nyní jeho zmučený pohled přikládala matčině předčasné smrti, ačkoliv od ní uplynuly už dva roky.

Dostala chuť mu ještě jednou vyčíst, že z Prahy do Modřic u Brna, kde žila s dcerou Blankou, přijel už ráno, byla ještě tma a mlha, ale zdržela se toho, byla šťastná, že spolu stráví vánoční den. Čekala jej až kolem oběda, ale otec se nečekaně objevil už po osmé.

Rudolf z krabice vylovil vlněný svetr, monografii o nejznámějších mostech na světě a ozdobné plnicí pero, které dědovi ze

svého kapesného koupila Blanka. Svetr položil před sebe, kývl na Noru hlavou a ona se po tom gestu spokojeně usmála.

„Bude ti slušet, tati. Vybrala ho Blanka.“

„Díky, Noruško,“ řekl a pohladil ji po tváři. „A samozřejmě i naši princezně. Ještě spí?“ Podíval se na hodiny a překvapeně zjistil, že ještě není ani devět.

„V noci jsme byli na půlnoční v brněnské katedrále. Ta ještě vstávat nebude. Co je v té krabičce?“ ukázala na dárek, který postavil pod stromeček, kde čekal, až se čtrnáctiletá vnučka konečně probudí.

„Chytré hodinky. Doufám, že se jí budou líbit.“

„O tom nepochybuju,“ odpověděla vesele. „Hlavně, když je to nějaká technika. Já jí koupila nový mobil, takový, kterému baterie vydrží extra dlouho.“

„Včera jsem byl na večeři u Markétky,“ řekl, zatímco ukládal své dárky zpět do krabice. „Udělala nám houbového kubu. Bylo to dobré... Sice ne tak, jako když ho dělala máma...“ Oči mu překryl smutek. „To jsem jí samozřejmě neřekl,“ dodal se slabým úsměvem.

Když byla Nořina matka Vendula ještě naživu a Nora tehdy vdaná, obě dcery se svými rodinami trávily Štědrý den v rodinném bytě v Praze. Ale od matčiny smrti Nora zůstávala na svátku v Modřicích, kde prožila posledních patnáct let.

„Zavolám sěgře později, ještě je brzo.“ Sebrala ze stolu pestrobarevné papíry, v nichž byly zabalené dárky, a ještě jednou otci poděkovala za parfém a knihu o chování jejích milovaných koček. Měla dokonce tři.

„Ještě jsem ani nezaparkoval v zahradě, a už byly na kapotě.“

„Víš, kde hledat teplo,“ řekla a podívala se přes okno. Dva kočouři pobíhali po zahradě a třetí se hrabal v zemi, v záhonech čekajících na jaro a nové sazenice.

Rudolf se taky podíval z okna a rovnal si u toho ztuhlá záda.

„Jak že se jmenujou?“

„Osiris, Vigo a Lord.“

„Panebože, kdo ty jména vymyslel?“

„Můj chytrý exmanžel,“ odpověděla Nora. „Mohl si s sebou vzít aspoň jednoho,“ dodala, ale myslela to jako vtip, protože byla ráda, že jí Aleš nechal všechny tři kočičí mazlíčky, ale hlavně malý domek v Modřicích, který si spolu koupili před více než deseti lety. Navzdory ošklivému rozvodu, jemuž korunu nasadila manželova milostná aférka s bankovní úřednicí ze sektoru, kterému šéfoval, se jim povedlo přebrodit hnusné období a zachovat přátelské vztahy, především kvůli dceři. Bývalý manžel žil s novou ženou v Brně a dceru pravidelně vídal.

Nora byla ráda, že se jí po bouřlivém rozvodu podařilo jako matce samoživitelce dát svůj život do pořádku. Práce učitelky češtiny na jednom brněnském gymnáziu ji naplňovala, stejně jako život v městečku, kam se přestěhovala nedlouho po sňatku s Brňanem Alešem. I když byla rodilá Pražanka, snadno si zvykla na život v tom klidném městě nadosah Brna, poskytovalo jí dost prostoru i času pro její dva velké koníčky – kočky a psaní.

Nora odjakživa ráda psala. Ve třídě patřila mezi nejlepší v češtině a za své literární texty pravidelně získávala ocenění. Už na základní škole psala poezii, ale zhruba posledních deset let se věnovala psaní krátkých próz o různých životních příhodách. Před dvěma lety jí vyšla první sbírka povídek, která sklídila dobrou kritiku, na což byla velmi pyšná.

Právě v té době jimi otřásla matčina nečekaná smrt. Vendula se koncem roku 2020 nakazila covidem, dostala zápal plic a ten se zkomplikoval natolik, že navzdory všem snahám lékařů v šestašedesáti letech zemřela. Rodinu navíc zničilo, že ji v nemocni-

ci nesměli navštívit a rozloučit se mohli jen po telefonu. Měsíc nato Noře vyšla sbírka povídek, z níž vůbec nemohla mít radost, protože matka se té chvíle nedožila.

Snažila se na ty tíživé dny zapomenout, ale když o něco později připravovala vánoční oběd, nenápadně se podívala na otce. Seděl v obýváku, pohled upřený na televizi, ale nezdálo se, že ji sleduje. Blanka před chvilkou rozbila svůj poslední vánoční dárek, nadšeně dědu objala a vyběhla z domu, aby se kamarádům pochlubila novými hodinkami.

Rudolf zamyšleně zíral před sebe a vůbec nevnímal dceřin ustaraný pohled. Byl to menší člověk se silným tělem a širokým krkem, se stále hustými, byť už šedivými vlasy a kulatým obličejem. Navzdory nemotorné postavě měl krásnou tvář, v mládí to byl přitažlivý chlap. Nora se odjakživa podobala otci, menší brunetka s přebytečnými kily, na která, teď, když se blížila ke čtyřicítce, už přestala brát ohledy. Snažila se jíst zdravě, ale už se netrápila hladem jako v dřívějších letech, kdy se pokoušela zhubnout. Vždycky trochu záviděla starší sestře Markétě, že vzhled zdělila po matce, elegantní blondáté Vendule.

Nora věděla, jak moc její náhlý odchod otce zasáhl, ale doufala, že čas jeho bolest zmírní, ačkoliv se obávala, že skutečnost, že je otec už tři roky v důchodu, tomu nepřispívá. Rudolf jako stavební inženýr celý svůj pracovní život strávil v pražských stavebních podnicích a Nora si byla jistá, že mu chybí jak práce, tak pracovní atmosféra.

„Jak je ti, tati?“ Sedla si vedle něj a on k ní mlčky otočil hlavu.

„Noruško, chtěl bych si s tebou o něčem promluvit.“

Srdce se jí rozbušilo. Snad není nemocný? Může za tu neobvyklou zmatenost, již se mu nepodařilo skrýt ani při setká-

ní s vnučkou, nějaká závažná diagnóza? Přišel za ní snad proto zrovna tak nezvykle brzo, zrána na Vánoce?

Otec se na ni zvláště zadíval a ona se strachem čekala, jak bude pokračovat.

„Dlouho jsem o tom přemýšlel a rozhodl jsem se.“

„Rozhodl?!“ dívala se na něj udiveně, ale přesto cítila úlevu, protože jeho slova rozpustila předtuchu, že mluví o nemoci. Možná má v plánu prodat byt v centru Prahy, který byl pro něj od doby, co se dcery vdaly a odstěhovaly, a hlavně po smrti manželky, už příliš velký. To byla další věc, co ji napadla.

„Rozhodl jsem se splnit otcovo přání,“ řekl tiše a ona se k němu spontánně nahnula.

„Dvacet let potom, co... můj táta umřel, zkusím splnit jeho poslední přání. Jenom... jenom bych potřeboval tvoji pomoc...“ Věty vyslovoval pomalu a opatrně, jako by tou opatrností hledal správná slova.

„Nerozumím, tati. Mluvíš o dědovi Floriánovi?“ chtěla se ujistit, než se zeptá, o jaké dědečkové přání jde, a hlavně jakou pomoc od ní otec potřebuje.

„Podívej, Noro...“

Z toho oslovení jí bylo jasné, že jde o něco vážného. Rudolf byl v každé situaci klidný a odměřený, ale nyní vypadal velmi rozrušeně, jako by nevěděl, jak jí říct, co má na mysli.

„Děda Florián ve skutečnosti nebyl můj pravý, biologický otec.“

V obývacím pokoji zavládlo ticho.

„Jak to? Takže on... nebyl... ani můj děda?“ vykoktala užasle.

Před očima se jí zjevila dědova úzká vrásčitá tvář a jeho světlé oči pod hustým bílým obočím. Když v roce 2003 děda ve třiaosmdesáti letech zemřel, Noře bylo devatenáct a zrovna začala v Pra-

ze chodit na univerzitu. I když jako holčička dědu Floriána navštěvovala, rodiče ji se sestrou častěji vodili k matčiným rodičům, kteří žili v Poděbradech. Děda navíc ovdověl dávno předtím, než se ona i sestra narodily, takže babičku vůbec nepoznaly. Žil sám, takže častěji chodil on k nim než syn s rodinou k němu.

Rudolf její otázku ignoroval.

„Děda si psal deník. Zápisky ze svého života.“ Jeho přidušený hlas se dál nesl po místnosti. „Ten deník mi dal před svou smrtí s přáním, ať jednou někdo zveřejní příběh o jeho životě. Nejspíš měl tehdy na mysli nějaký článek v médiích.“

„Říkáš, že nebyl tvůj pravý otec? Ale... kdo je teda tvůj otec?“ vrátila se k šokující informaci, která jí přišla důležitější než dědův deník.

Chvilku na ni zaraženě hleděl, až se zdálo, že její otázky neslyšel.

„Všechno je to v tom deníku. Chci, aby sis ho přečetla a popřemýšlela o tom,“ vzal ji za ruku.

„O čem?“

„O tom, že bys o jeho životě napsala román.“

Nora podruhé za posledních pár minut oněměla.

„Vím, že ty to zvládneš, máš na to schopnosti a talent.“ Otcův hlas zachvátilo vzrušení. „Samozřejmě je to tvoje rozhodnutí, Noro. Já jen chci splnit to dědovo přání, které jsem tolik let ignoroval.“ Vzrušení se náhle vytratilo a jeho hlas opět ovládl smutek.

Nora vycítila, že v dědových zápiscích se ukrývá veliký příběh, z čehož jí vyskočil adrenalin.

„To jsi mu slíbil? Že zveřejníš jeho zápisky?“

Rudolf sklonil hlavu, čímž její slova potvrdil. Vypadal, že se stydí, takhle jej dcera ještě nikdy neviděla. Její otec byl ke všem

vždy vstřícný, ohleduplný, jen těžko si mohla představit, že by odmítl splnit něčí přání, obzvlášť otcovo, pokud měl tu možnost.

Když se opět střetli pohledem, ten jeho byl pohledem člověka, který prozradil dlouho střežené tajemství.

„Tehdy jsem mu lhal. Byl jsem zaražený z toho, co mi řekl těsně před smrtí. A taky ze všeho, co jsem si pak přečetl v tom deníku. Nepřicházelo v úvahu, abych něco takového zveřejnil.“

„Ale co?“ naléhala se zatajeným dechem.

„Nechám ti tu ten deník.“

Opět na svou otázku nedostala odpověď.

„Přivezl jsem ho s sebou, je v autě. Chci ti ho dát a ty se pak sama rozhodni, co s ním.“

„Jak je ten deník velký?“ Její vzrušení dosahovalo vrcholu.

„Jsou to tři sešity. Písmo je dobře čitelné.“

„Proč chceš, aby to vyšlo, až teď? Dřív jsi nechtěl?“ přála si vědět.

„Protože to chtěl on. Myslím, že po všem, co pro mě udělal, si zaslouží, abych to jeho přání splnil... A nakonec...“ zarazil se a sraštil obočí, jak si pořádal myšlenky. „Teď jsem v důchodu a Vendulka už tu není. A to všechno... ten jeho neuvěřitelný život už je stejně jen historie. Historie, o které by se měly dozvědět i budoucí generace.“

Nora nechápala, o co jde, ale myšlenky se jí v hlavě stejně bouřily. Pokud Florián nebyl pravým otcem jejího táty, tak je příběh jeho života určitě závažný. Věděla, že se děda narodil v roce 1920, tedy před více než sto lety.

„Jde o něco, co se stalo za války, že?“ Nemohla skrýt vzrušení a otec si toho všiml. Trochu nahnul hlavu a věnoval jí jakýsi smutný úsměv, který ji bodl u srdce.

„Po obědě, než odjedu domů, ti dám ty sešity. Vůbec nepochybuju, že budeš vědět, co s nimi.“ Pohládl ji po ruce a ona se na jeho unavenou tvář lehce usmála.

„Možná muselo utéct dvacet let, abych dospěl k takovému rozhodnutí. Jako kdybych cítil, že ten deník... ten jeho život musí počkat na jeho vnučku – spisovatelku.“

Po těch slovech se jí oči zalily slzami. Chtěla mu dát stovku otázek, ale věděla, že on o tom nechce mluvit.

Všechno je to v tom deníku, řekl jí a ona už na ničem netrvala.

Sama nevěděla, jak se jí povedlo dodělat vánoční oběd, kvůli kterému si celé dny dělala starosti, jak asi dopadne. I když otec i dcera pochválili její hrachovou polévku a pečenou krůtu s bramborovým salátem, Nora měla v hlavě jen jedinou myšlenku. Dědův deník, který byl ještě pořád v otcově autě.

Uklidila nádobí do myčky, a když vypili kávu, vyprovodila otce na dvůr k autu. Rudolf sáhl do přihrádky.

„Tady je celý dědův život,“ řekl a podal jí papírový sáček, který mlčky přijala a přitiskla na prsa jako nevyčíslitelný poklad.

„Na mnoha místech jsou dlouhé popisy událostí, lidí, které děda znal, a taky jeho úvahy. Někdy je to jen heslovité, když jde o méně důležité záležitosti.“

„A co když... si to nebudu umět spojit, pochopit to?“ ptala se ustaraně, zatímco na ramenou začala cítit břemeno odpovědnosti.

„Nedělej si starosti, až si to přečteš, všechno ti bude jasné,“ odpověděl rozhodně. „Chybí jen ta část, kdy mi otec ten deník předal. To ti povyprávím, jestli se rozhodneš ten román napsat. Děda potom ještě krátce žil, většinou v nemocnici.“

Nora se na chvíli vrátila do té doby. Pamatovala si, že děda poslední chvíle života trávil na léčení, dokonce i na rehabilitaci, ale stejně pak umřel.

„Jsi si jistý... Vážně to chceš?“ chtěla se přesvědčit.

„Samozřejmě, dušičko. Měl jsem na to rozhodnutí dvacet let.“

Rozpráhl ruce a ona se mu vrhla do objetí.

„Děkuju za oběd,“ poděkoval ještě jednou a zamával Blance, která je pozorovala z okna.

„Jeď opatrně.“ Políbila ho a vyprovodila na cestu, pak zavřela bránu.

Do konce dne měla co dělat, aby se nezavřela do pokoje a nepustila se do četby deníku, který uložila do zásuvky nočního stolku. Ale namísto toho si jen tak povídala s dcerou, vyřídila telefonát se sestrou, ze slušnosti se ozvala bývalému manželovi a na otcovu zprávu, že dojel do Prahy, odpověděla jen poděkováním a pozdravem.

Po celou tu dobu jí hlavou zněly zvonky vzpomínek. Na časy vyrůstání v Praze, na dny, kdy s rodiči a sestrou navštěvovala dědu Floriána, na to, jak se vyptával, jak se vnučkám daří ve škole, na to, jak je při těch návštěvách děda vždy zásoboval sladkostmi, nejčastěji růžovo-bílými pěnovými bonbony Jojo, kvůli kterým se se sestrou kolikrát málem porvaly.

Jak je možné, že děda není tátův skutečný otec? A babička, co už dávno umřela? Copak ani ona nebyla jeho pravá matka? Rudolf neměl sourozence, a co si Nora vzpomínala, vždycky se jí zdálo, že měl se svým otcem blízký a harmonický vztah.

Celý den se na ni valila divoká řeka otázek, a to až do pozdního večera, kdy Blanka konečně odešla do svého pokoje. Pak se Nora zanořila do postele, ze zásuvky vytáhla sešity a poprvé se na ně v klidu lépe podívala.

Zápisníky nebyly moc tlusté, ovšem byly zcela popsane drobným, ale hezkým rukopisem. Bylo jí hned jasné, že s jeho přečte-

ním problémy mít nebude. Zběžně listovala stránkami popsanými rozmanitými psacími potřebami. První byl celý popsáný plnicím perem, v ostatních dvou si všimla, že jsou v nich kromě pera použité taky propisky různých odstínů modré.

Na mnoha stránkách byl uveden rok, někde i přesná data. Zdálo se, že všechno je to napsané chronologicky a přehledně. Došla k závěru, že roky a měsíce označují dobu, kdy k popisovaným událostem došlo, a ne období, kdy dědeček zápis do deníku psal. Kdy a jak dlouho na deníku pracoval, to podle všeho nešlo určit, uzavřela úvahu, zatímco dál otáčela stránky. Jestli děda své zápisky psal každý den dlouhou řadu let, nebo se v nějaké chvíli svého života rozhodl deník napsat, to taky nemohla vědět.

První zápis začíná rokem 1920, kdy se dědeček narodil.

Všechny tři sešity byly bezpochyby napsány totožným dědovým rukopisem, který by Nora nepoznala, kdyby nevěděla, komu patří. Nemohla si vzpomenout, zda někdy vůbec dědův rukopis viděla.

Očima přelétávala stránky, nečetla věty, ale všimla si nějakých jmen, o nichž nikdy neslyšela. Na konci druhého sešitu narazila na jméno Rudolf, a pak stále častěji Rudi, jak se jejímu otci říkalo. Listovala sešity zběžně a přeskakovala stránky, a tak záhy došla až na konec třetího, v němž zbylo jen několik nepopsaných listů.

Vrátila se na začátek prvního sešitu, kde děda zahajuje psaní deníku základními informacemi o svém narození v Praze, 21. dubna 1920, jmény svých rodičů Ondřeje a Barbory Novákových, Nořině pradědečkovi a prababičce, jejichž jména znala. Poté následovala část o Floriánově bratru Jaromírovi, o němž Nora nikdy dřív neslyšela. Až dosud byla přesvědčená, že Florián byl jediné dítě, které manželé Novákovi měli.

I když hořela touhou pustit se hned do čtení, přesto první sešit zavřela. Bylo už po půlnoci. Cítila, že na ni jde únava a nemůže se dostatečně koncentrovat. Došlo jí, že na důkladné přečtení deníku bude určitě potřebovat alespoň týden, a pak si se vzrušením pomyslela, že jsou celý příští týden stejně školní prázdniny, což znamená, že se čtení bude moci věnovat. Odložila první sešit na postel, ale zvědavost jí nedala – sáhla po tom posledním, aby si přečetla alespoň závěr deníku.

Lampičku nad postelí namířila ještě víc k sobě, otočila poslední popsanou stranu a u prvních vět zkameněla.

Za svůj zločin nežádám odpuštění. Ani od Boha, ani od světa, od nikoho. Pro své činy jsem už byl potrestán mnoha způsoby, ale nejvíce nečistým svědomím, které mne bude pronásledovat, dokud budu naživu.

Nora se pod teplou prachovou peřinou roztřásla.

Zarazilo mě všechno, co jsem si v tom deníku přečetl, vzpomněla si na otcova neobvyklá slova, ale taky na to, že navzdory tomu si otec přeje, aby ona napsala román založený na dědečkových zápiscích.

Znova se podívala na text.

Nevím, zda moje intimní zpověď někdy spatří světlo světa, ale je to moje veliké přání, sděluji jej svému synovi, svému milovanému Rudimu, jemuž jsem věnoval největší část svého života, jak jsem jen nejlépe mohl a uměl, ač Rudolf nebyl mé biologické dítě. Před svou smrtí, při plném vědomí, mu předávám tento deník s přáním, aby se veřejnost dozvěděla o mém léta utajovaném životě. Přeji si, aby všichni slyšeli můj příběh, aby se dozvěděli, co jsem učinil, dokonce i kdyby nepochopili, proč jsem to učinil.

A takto deník končí.

Ani u tohoto závěrečného textu nebylo datum, ale Noře došlo, že tato část byla pravděpodobně dopsána dodatečně, když

byl děda už starý a nemocný a rozhodl se dát deník synovi, možná bezprostředně před svou smrtí. Také odlišná propiska, jíž je závěrečný text napsán, odhaluje, že tato část byla doplněna dodatečně, liší se od předchozího zápisu, o němž Nora zběžným přečtením usoudila, že byl nejspíš napsán mnohem dříve, neboť se v jedné větě zmiňují dny po sametové revoluci v roce 1989, kdy bylo Noře pouhých pět let.

Za svůj zločin nežádám odpuštění... Opět si přečetla závěrečnou část deníku a krev se jí v žilách začala bouřit.

Otec jí řekl, že ona to zvládne, že má talent na psaní románů. Proto jí ten deník dal, s plnou důvěrou, že ona dědovo přání uskuteční.

Vrátila sešity do zásuvky a zhasla světlo. Ještě se chvíli převalovala v posteli, ale pak se uklidnila. Cítila, že za chvíli usne.

Jak se v ten zvláštní vánoční den nořila do spánku, zdálo se jí, jako by ji objímal nějaký podivný klid, jako by slyšela šepot povzbuzující ji k velkému úkolu, který před ní stál.

PRVNÍ KAPITOLA

Zpod zchátralých dveří fotografického ateliéru v přízemí jedné z budov v Kaprově ulici profukoval silný vítr a vyplňoval svým ledovým dechem celý prostor malé temné komory, již osvětlovaly pouze obarvené žárovky a v níž Florián Novák vyvolával nejnovější fotografie. Myšlenky tohoto vysokého a štíhlého jednadvacetiletého muže zaměstnávaly příliš, než aby bral ohledy na chlad, v němž mu mrznul dech.

Když prochladlými prsty opatrně nořil fotografie do fixační lázně, křeče v žaludku mu připomněly včerejší rozhovor rodičů, do kterého nezasáhl, což obvykle ještě před půl rokem dělával. Ba co víc, teď navíc dělal, že ani neposlouchá, o čem rodiče hovoří, a předstíral, že se zabývá výměnou filmu ve fotoaparátu.

„Zatýkají lidi na ulici, na všech možných místech. Slyšel jsem, že syna hodináře z Mariánského náměstí, toho plešatého Pepy, sebrali v kostele,“ říkal otec Ondřej šeptem a Floriánovi se zdálo, že jeho hlas je každým dnem tišší, tak jako příběhy, s nimiž domů přicházel, byly stále strašnější.

„Hlavně se od toho všeho držme co nejdál,“ navázala svým typickým komentářem matka Barbora a její syn na sobě ucítil její pohled, ačkoliv nezvedl oči od fotoaparátu.

„I tohle zlo bude jednou za námi, nejdůležitější je zachovat klid a zůstat naživu,“ zaslechl ještě matku, když se o chvíli později vykrádal z kuchyně.

Florián moc dobře věděl, co se děje v Praze, ale i v celém protektorátu. Taky věděl, jak by asi jeho ustrašení rodiče reagovali, kdyby zjistili pravdu o svém starším synovi a o všem, co se už několik měsíců děje pod křídly noci v otcově fotoateliéru, jen o několik domů dál od jejich bytu ve Valentinské ulici.

Od jara roku 1941, který se ve zlověstném tichu blížil ke svému konci, už Florián neseděl se založenými rukama, jako to dělal první dva roky poté, co do jeho rodného města napochodovali nacističtí okupanti.

Se vznikem Protektorátu Čechy a Morava přes noc zmizelo i to veselé město a kdysi živé pražské ulice naplnil strach a napjaté očekávání. I když se na první pohled zdálo, že život dál plyne ustáleným tempem – lidi chodili do práce, na procházky, navštěvovali kina a restaurace a školní dvorky vyplňoval dětský smích a křik – ohavné zprávy jako by se vynořovaly odevšad.

Městem se šířily strašlivé zkazky o zatýkáních, výsleších a bitích odpůrců režimu, odvádění na nucené práce do dalekých, neznámých míst, kde mnozí mizeli beze stopy. Informace o stanných soudech a popravách byly každý den hlasitější,

ale přesto jim stále mnoho lidí nechtělo uvěřit, protože není nutné věřit všemu, je válka a od ucha k uchu putují všelijaké neověřené zprávy. Ověřené, nebo ne, tyto zvěsti zasáhly každého, a tak se lidi při setkání na ulici vyhýbali vzájemným pohledům, a když už se jejich oči náhodou střetly, zračily se v nich nezodpovězené otázky o tom, co je čeká v následujících dnech a měsících.

Rodina Novákových si taky stále častěji připomínala někdejší bezstarostné dny a toužila po tom, aby vše zas bylo takové jako dřív. Ale Florián s nimi už nesdílel naději, že se tyto časy brzy vrátí. Nic navíc nenasvědčovalo tomu, že by se válka chýlila ke konci. Naopak, od vyhlášení stanného práva 28. září 1941 byl každodenní život Pražanů ještě těžší a budoucnost ještě nejistější.

Od doby, co se Florián na jaře téhož roku připojil k odbojovému hnutí a otcův fotoateliér poskytl svým druhům i ilegálním nočním aktivitám, se každé ráno budil s těžkým pocitem strachu na hrudi. Ale ne kvůli sobě – on byl připraven vzít na sebe jakékoliv riziko. Vůbec nepochyboval o tom, že nacistickým okupantům je potřeba vše vrátit dvojnásob. Ne, on byl hrdý a vzdorný Čech, který už odmala vždy oplácel každou, i tu nejmenší urážku. Pro něj to nebylo žádné dilema. Pouze čekal na možnost, na ten pravý okamžik, kdy se spojí s těmi pravými lidmi. Měl ale strach o své nejbližší, o ty, které miloval a které svou činností vystavil nebezpečí.

„Co přišel Heydrich, tak obzvlášť zdivočeli.“

„Dej pozor, před kým co říkáš, nacisti mají svoje udavače všude.“

„Musíš vypadat ležérně, jinak gestapáci hned vycítí, že máš strach.“

Na rady přátel Florián jen kroutil hlavou a skoro až uraženě odpovídal: „To je jasné.“ Uvnitř si však musel přiznat, že se mu nepodařilo zbavit se obav o svou rodinu. Měl strach o rodiče, a nejvíc o svého o tři roky mladšího bratra Jaromíra, kterému bylo teprve osmnáct. A taky o ni, překrásnou osmnáctiletou Elenu, do které se zamiloval ve chvíli, kdy ji poprvé spatřil.

Floriánovy hezké plné rty se roztáhly do úsměvu, když na šňůru věšel nové fotografie. Na většině z nich byla ona. Elena Porgesová, která se před víc než rokem náhle objevila na prahu jeho bytu se svazkem jakýchsi knih, které jí vypadly z rukou, zrovna když otevřel a s otevřenými ústy na ni hleděl.

„Jsou pro Jarouše... Poslala mě učitelka ze školy,“ vykoktala ta hezká dívka s rusými vlasy zapletenými do tlustého copu, který jí spadl na bujná řadra, když se před ním narovnala, poté co rychle posbírala knihy z podlahy. Florián jí s tím nepomohl, byl tak zmatený, že si své neslušné chování uvědomil, až když už dívka seběhla po schodech dolů. Bez pozdravu zabouchl nohou dveře, v rukou knihy, které mu před odchodem strčila do náruče, a teprve tehdy mu došlo, že ta rusovlasá kráska je Jaromírova spolužačka a knihy mu přinesla, protože on už několik dní leží doma s chřipkou a školní rok pomalu končí.

„Jmenuje se Elena,“ odpověděl mu bratr, zatímco se lenivě zvedal z postele.

„To je tvoje holka?“ dělal si z něj Florián legraci, ale odpověď čekal s napětím.

„Kamarádka ze třídy,“ řekl bratr a napil se čaje. „Mařenčina kamarádka, abych byl přesnější,“ dodal a odložil horký hrnek s čajem na stůl. „Proč tě to zajímá?“ podíval se na něj tázavě, protože se jej Florián až dosud na dívky nikdy neptal.

„Ale nic. Jen se ptám. Je hezká.“

„Mařenka je hezčí,“ zachichotal se Jaromír a Florián si matně vybavil blondátou dívku, která se už dlouho jeho bratrovi líbila, ale on stále nenašel dost odvahy, aby jí to dal najevo.

Kdyby aspoň nebyl tak uzavřený a bojácný, určitě by se mu v životě dařilo víc, pomyslel si po kdoví kolikáté lítostivě Florián a chystal se odejít z pokoje.

„Elenin otec je Žid,“ zastavil jej ve dveřích tichý hlas.

„A co má bejt?“ otočil se podrážděně.

„Jen ti to říkám...“, pokrčil bratr rameny a hlasitě se vysmrkal. „Víš, jaká je dneska doba... A že Židům hrozí nebezpečí. Spousta z nich už ani nesmí chodit do školy.“

„Všem nám hrozí nebezpečí... Od těch zvířat s hakenkrajcem,“ odsekl ještě a zavřel za sebou dveře, zrovna když se otevřely vstupní dveře bytu a v nich se objevil otec s obvyklým mrzutým výrazem.

„Nic už se nedá koupit. Všichni chcípáme hlady.“ Ondřej na věšák pověsil téměř prázdnou tašku, s níž se vrátil z obchodu. Při zouvání ještě něco mumlal o potravinových lístcích, které už všechny utratili, ale Florián ho neposlouchal. Před jeho očima se stále mihotala Elenina krásná tvář a po zbytek dne si pokoušel rozpomenout se i na dívčina vysoko vyzdvižená prsa.

A teď, v chladné tmě komory, zatímco venku zuřivý vítr rozháněl prach a opadané listí, okouzleně zkoumal Eleninu tvář, když se zblízka díval na jednu z fotografií, na níž bylo hezky vidět pihy kolem jejího drobného nosu. A ty oči. Velké, nevinné oči, tak zelené, že mu připomínaly tu nejkrásnější louku. Škoda, že na fotografiích není vidět jejich barva, pomyslel si a srdce se mu rozbušilo známým vzrušením, když si vybavil včerejší polibky, které mu vášnivě oplácela. Po tváři se mu rozlila touha, až mu bylo skoro líto, že s ní nezůstal déle a namísto toho spěchal

na tajnou schůzku ohledně opravy psacího stroje, který jim dělал stále větší problémy, a tak už neměli vytištěné žádné letáky, které roznášeli po městě.

Věděl, že Elena pochází z přísné židovské rodiny, i když její matka byla jen poloviční Židovka. Aspoň tak mu to dívka popsalala. Pan Porges, jemuž už bylo přes šedesát a kromě nejmladší Eleny měl další čtyři děti, byl velmi patriarchální člověk. Proto se neustále se strachem ohlížela, aby si jich nevšiml někdo z její početné rodiny. Florián byl přesvědčen, že starý Žid by nebyl vůbec nadšen, kdyby věděl, s jakou touhou ten mladý Čech stále směleji hladí jeho sotva dospělou dceru. A ještě méně, že ona proti tomu ani neprotestuje, jako to dělala během jejich prvních milostných schůzek.

Že se s Elenou vídá, Florián svěřil pouze bratrovi. I když o ní snil už od toho vzdáleného, krátkého setkání ve dveřích bytu, kdy Jaromírovi přinesla učebnice, teprve před několika měsíci se mu povedlo s ní navázat bližší kontakt a začali se vídat pravidelně.

„Ona je ještě dítě,“ divil se Jaromír. „Tys měl vždycky starší holky.“

„Je jenom o tři roky mladší než já,“ mračil se Florián jako vždy, když slyšel něco, co se mu nelíbilo. „A vůbec jako dítě nevypadá,“ dodal s drzým úsměvem.

„Bylo jí teprve osmnáct... A myslím, že to není holka pro tebe,“ nepřestával, k jeho překvapení, bratr s kritikou a Floriánovo čelo se ještě víc zkrabatilo.

„A co ti je do toho?“ zeptal se a už litoval, že se mu svěřoval.

„Elena není holka na pár schůzek,“ zamumlal Jaromír, kterému to nebylo příjemné. Jen málokdy se v něčem postavil proti svému bratrovi.

„Proč myslíš, že jde jen o pár schůzek? Vídáme se už delší dobu,“ zalhal bez mrknutí oka.

„I ona tě brzo začne nudit. Ani s Veronikou jsi nevydržel déle než pár měsíců,“ připomněl mu bývalou dívku.

„Veronika byla... No, neměli jsme stejné zájmy,“ řekl hloupě, vědom si toho, že se s o rok starší Veronikou rozešel, protože se mu líbila její kamarádka, se kterou se ale viděl jen jednou, což bylo dost, aby mu došlo, že se šeredně zmýlil. Byl si vědom i toho, že střídá dívky častěji než spousta jeho přátel, ale byl mladý, hezký a dívky ho milovaly. Chtěl si tu mužskou svobodu užívat, než se uváže v manželství a založí rodinu. S Elenou se ale přesto cítil jinak a nebyl si jistý, jestli je to jenom proto, že to byla rozhodně nejkrásnější dívka, se kterou kdy chodil.

„Její otec si její budoucnost takhle určitě nepředstavuje. Chci říct... s někým jako jsi ty,“ dodal bratr a Florián měl chuť mu odseknout, ať se stará o sebe, a namítnout, že se mu snaží mluvit do toho, jak by měla vypadat jeho budoucnost. Ale neřekl nic, věděl, že Jaromír má možná pravdu. I když byl do Eleny zamilovaný, o manželství nepřemýšlel. Obzvláště ne teď, ve víru války, kdy nikdo neví, jestli zítra nebude o hlavu kratší. Teď s ní chtěl jenom být, cítit na rtech její měkký, jemný krk, v prstech její pevná prsa, její úzký, roztřesený pas, kdykoliv ji silou přitáhl ke svému vzrušenému tělu.

O ní snil i ve chvíli, kdy skončil s vyvoláváním fotek, protřel si promrzlé prsty a zhasnul světlo. Zamkl rozvrzané vstupní dveře fotoateliéru, zabořil se do límce kabátu a se skloněnou hlavou skrz tmou a poryvy větru pospíchal Kaprovou ulicí domů.

Florián si nepamatoval na den, kdy se jeho bratr narodil, protože mu tehdy byly jen tři roky, ale byl si jistý, že Jaromíra zbožňoval od chvíle, co ho poprvé uviděl. V pěti letech na sebe vzal roli ochránce dvouletého chlapečka, který se stále smál, obzvlášť když viděl svého bratra, za nímž všude pobíhal. Když se naučil první slova, volal na něj *Fojek*, protože Floriánovi se v rodině říkalo Florek.

Florián svému bratříčkovi bez protestů půjčoval své hračky, dokonce i svůj první krásný míč, který dostal jako dárek od strýce a který odmítal půjčit i svým nejlepším kamarádům. Nezlobil se, ani když Jaromír, který byl vždy při chuti, snědl jeho kus koláče, i když jej za to matka kárala, protože chtěla, aby její bábovku ochutnal i Florek, který jinak jídlu nedával tolik jako ostatní obyvatelé domu.

„Nech ho na pokoji, nají se, až bude mít hlad,“ zlobil se otec na matku, když s rohlíkem v ruce běhala za starším synem z jedné místnosti do druhé.

Matka Barbora byla kyprá bruneta nižší postavy a Jaromír po ní zdědil výšku, hnědé oči i povahu. Ač si Barbora neustále dělala se vším starosti, nikdy se na nikoho nezlobila a s klidem přijímala vše, co jí osud přichystal. Z matky i mladšího syna vyzařovala jakási klidná přívětivost. I když Floriánovi matčina povaha občas lezla na nervy, pokud šlo o bratra, pro něj měl víc pochopení. Jeho plachost byla dodatečným důvodem, proč se stal bratrovým ochráncem, a ostatní kluci z Valentinské ulice si dávali dobrý pozor, aby Jaromírovi nic neprovedli, protože poblíž byl vždy jeho bratr, připravený dát jim co proto, pokud bude potřeba.

Otec Ondřej byl výbušný a rozhodný člověk, stejně jako jeho starší syn. I fyzicky se jeden druhému podobali. Oba byli vysocí, měli světlé vlasy a pleť, jen otec za léta nabral navíc pár kilo-

gramů, díky nimž jeho statná postava budila ještě větší respekt. Jejich cholerická povaha byla nejčastější příčinou rodinných hádek, které však u Nováků byly spíš ojedinělé.

Když kluci trochu vyrostli, rozdíly mezi jejich povahovými i fyzickými vlastnostmi se ještě víc zdůraznily. Florián byl výjimečně hezký mladík, o hlavu vyšší než bratr, jehož statný vzhled podtrhávaly výrazně modré oči a jemně zvlněné blondáté vlasy. Úzká tvář s jemnými rysy kontrastovala s nezkrtným, divokým temperamentem, díky němuž se v raném mládí často dostával do šarvátek s vrstevníky, na jejichž rány odpovídal dvojnásobnou silou. Kdykoliv se Florián naštvál nebo přemýšlel o něčem důležitém, tvářil se tak šibalsky, že se jeho pohledu ostatní vyhýbali. Byl naprostým protikladem malého a trochu oplácaného Jaromíra, z jehož klidného pohledu číselna jemnost, hraničící až s naivitou. Kvůli své bojácné povaze nebyl v přítomnosti dívek schopen sestavit dvě souvislé věty.

„Proč ji nepozveš do kina?“ radil mu Florián a dával si pozor, aby jeho kritika nezněla jako posměšek, jimiž nijak nešetřil všechny ostatní.

„Nevím, co dávají,“ vykotal celý rudý a Florián pro něj ještě téhož dne zjistil program promítání. Nakonec šel ale do kina se svou dívkou on, zatímco se bratr odebral do knihovny.

Ve škole jim to šlo. Jaromír se učil na obchodníka a Florián, který chodil na gymnázium, se vydal v otcových stopách.

Do fotografování se zamiloval už jako dítě. Ještě nezačal chodit do školy a už věděl, v jaké nádobě je jaká tekutina, k čemu se používá i proč v komoře nesmí být rozsvícené normální světlo, jak tomu říkal otec.

„Povrch nevyvolaného filmu je strašně citlivý na světlo. Teprve po fixační lázni ztrácí negativ světlocitlivost,“ vysvětloval

mu otec a on jeho slova vpíjel jak houba, zatímco s otevřenými ústy sledoval všechny fáze vyvolávání fotografií. Když se pak na jedné z nich objevil on sám, ústa se mu rozšířila do širokého úsměvu.

Než začal chodit na gymnázium, uměl už vyvolávat fotky sám. Jeden z nejšťastnějších dnů jeho života byly jeho šestnácté narozeniny, kdy mu rodiče koupili fotoaparát. Svoji flexaretku nepouštěl z ruky, dokonce i ze školy si stěžovali rodičům, že jejich syn fotí všechno možné, včetně učitelů, a to bez jejich souhlasu.

Ač uměl motivy najít na těch nejméně očekávatelných místech, jako byl sousedův rozházený botník na potměnělém schodišti, nejraději Florián fotografoval přírodu. Nemohl se rozhodnout, jestli má radši léto, nebo zimu, a tak o každém ročním období tvrdil, že právě ono je pro jeho oblíbený koníček tím nejlepším.

„Bylo by lepší, kdyby se spíš věnoval četbě,“ stěžovala si matka, když chodil do školy, již kvůli fotografování začal zanedbávat, ale otec jej podporoval.

„A kdo po mně převezme ateliér? Buď ráda, že mu to tak jde,“ odsekal jí, a tak se i Barbora brzy smířila se synovým talentem, který byl, jak všichni říkali, větší než otcův. Zatímco otec byl fotograf-řemeslník a svou práci vykonával v ateliéru, kde pracoval výhradně se zákazníky, syn měl umělecké oko a nejradši se toulal městem v honbě za tématy k fotografování.

Otcovu ateliér se dařilo. Ondřej byl uznávaný a vyhledávaný mistr, zejména v jejich městské čtvrti. Časem přestěhoval temnou komoru z bytu do nedalekých pronajatých prostor v přízemí domu v Kaprově ulici, kde se svým ateliérem sídlil od chvíle, co se oženil.

Jakmile Florián dokončil gymnázium, zcela se oddal fotografování a stále častěji v ateliéru pracoval místo otce.

„Je dobře, že se na gymnáziu naučil německy a francouzsky, to se mu v životě bude hodit,“ říkával otec, který litoval, že sám žádný cizí jazyk nezná, jelikož do ateliéru občas zašel i zákazník ze zahraničí.

Jaromír byl ve všem skromný, a tak neměl ani žádné zvláštní pracovní ambice. Po dokončení obchodní školy měl v plánu najít si místo v některém z pražských obchodů. Bratři spolu dobře vycházeli i navzdory tomu, že Florián měl vždy poslední slovo. Jaromír svého o tři roky staršího bratra ve všem poslouchal a jen zřídka s ním nesouhlasil.

Jejich bratrský vztah pro Floriána nerozlučně utužila událost, o níž nikdy nikomu neřekli. Bylo to jejich tajemství, o němž ani spolu nemluvili a na nějž si Florián vzpomněl vždy, když jej bratr něčím naštval, a v té chvíli byla veškerá zlost pryč.

V létě roku 1937 bratři trávili volné chvíle na břehu Vltavy, nejčastěji s kamarády a příbuznými. Jednoho teplého červencového dne lenošili na koupališti Slovanka, když tehdy sedmnáctiletý Florián přišel na ne zrovna úctyhodný nápad, s nímž však jeho společnost nadšeně souhlasila. Vyberou si některou z těch nejhezčích holek a někdo z nich ji jakože nechtěně strčí do řeky. V té chvíli na scénu vstoupí nejstarší z nich, Florek, který ji zachrání z vody.

Potajmu pozorovali hezké mladé dívky, a když si jednu z nich vybrali, nejsilnější z nich, šestnáctiletý Jirka, se vydal po okraji koupaliště. Zahrál, že uklouzl, a dívku shodil do vody. Florián rychle skočil do vody a pomohl jí ven z bazénu.

První podvůdek jim vyšel, protože *zachráněná* dívka děkovala Floriánovi a ještě utěšovala Jirku, který se jí omlouval za svou

nešikovnost, ale hned ten další se jim vrátil jako bumerang. Dívka byla výborná plavkyně, vtípek okamžitě prokoukla a Floriánovi ještě ve vodě dala facku. Jaromír se zbytkem party na břehu umírali smíchem, ale Florián na sobě nedal nic znát. Co víc, celý netrpělivý strčil sám do vody hned další dívku, a když ji *zachránil*, už jej při vylézání z bazénu čekal její otec našťvaný jako tur a vyhrožoval, že zavolá policii. Florián vzal nohy na ramena a za ním ze Slovanky utekl jak smyslů zbavený i zbytek party.

Poté, co jejich hloupá zábava vzala za své, se kamarádi rozešli, ale Floriánovi se ještě nechtělo domů, i když slunce už sláblo. A tak zůstali oba bratři na břehu Vltavy a po cestě našli ulomenou suchou větev.

„Mohli bychom s ní doplavat na druhý břeh,“ napadlo Floriána.

„Je to daleko a je tam hloubka,“ odmítl čtrnáctiletý Jaromír s obavami, i když byl výborný plavec.

„Tak já s tou větví vlezu do vody, uvidím, jestli mě udrží na hladině.“

„Na druhou stranu?“ zeptal se ustrašeně Jaromír.

„Ale ne, když nechceš,“ uklidňoval ho. „Jen si trochu zaplavu. Na Slovance jsem se sotva namočil,“ řekl a oba vyprskli smíchem.

Florián si později nikdy neuměl vysvětlit, proč to udělal. Věděl, že jsou říční proudy nebezpečné, slyšel to stejně často jako příběhy o utopencích. Kromě toho na koupališti svou hloupost korunovali pitím piva, které ukradli z domu. Věděl, že alkohol a voda nejsou nejlepší přátelé. Přesto s dlouhou pokroucenou větví vkročil do řeky a začal plavat, držel se jí oběma rukama a kopal nohama. Šlo mu to hezky, držel se na hladině a pomalu pohyboval končetinami. Zamával brat-

rovi na břehu. Slyšel, jak na něj volá, aby se vrátil, ale od břehu se stále víc vzdaloval.

Na místě, kde byl zákaz koupání, byla řeka obzvlášť silná. Rychle mu došlo, že by se měl vrátit. Otočil se ke břehu, a v té chvíli mu proud vyrval větev z rukou a rychle ji odnášel pryč. Začal rychle plavat ke břehu, ale stačil zlomek sekundy, aby si uvědomil, že je moc daleko a nemá oporu, a zachvátila jej panika. Snažil se dělat stále silnější tempa, ale ke břehu se ani nepřiblížil. Naopak, zdálo se mu, že jej řeka stále rychleji odnáší pryč od místa, kde nechal bratra. Hledal jej pohledem, ale už ho neviděl. Zběsile mlátil rukama na hladině, jak se snažil udržet nad vodou, která mu už plnila ústa. Ve smrtelném strachu, jaký dosud neokusil, si pomyslel, že se utopí.

A pak v podpaží ucítil čísi ruku.

„Neboj se, jsem tady.“

Otočil se a v klidných očích svého bratra spatřil záchranu. Chlapci rychle došlo, že se Florián vzdálil až moc, a než přišel o větev, už za ním plaval.

„Poplaveme spolu,“ řekl mu Jaromír a panika zmizela.

S každým tempem a bratrovou klidnou rukou na rameni se Florián přibližoval ke břehu. Vyplavali na úplně jiném místě, než kde do řeky vstoupili, vyčerpaní se svalili na zem a popadali dech.

V nastalém tichu, když se pořádně vydýchali, Florián ještě dlouho pozoroval nebe. Děkoval Bohu, že má právě takového bratra, jako je Jaromír. Právě jeho, stydlivého a tichého kluka, který mu bez mrknutí oka zachránil život, když pro něj sám riskoval ten svůj.

Vstali a podívali se na sebe. Florián ho chtěl silně obejmout, poděkovat mu za pomoc, a dokonce se i omluvit za svou nebetýčnou hloupost, ale došlo mu, že to není potřeba.

„Neboj, Florku, o tomhle nikomu neřekneme.“

Domů se vrátili mokří a bez ručníků, které zůstaly na břehu.

„Zapomněl jsem je na koupališti,“ slyšel z koupelny Jaromírův hlas, když se matka zeptala, kde je mají.

Toho letního dne dostal Florián lekci o své lehkomyšlnosti, ale také o bratrově odvaze, o níž do té doby vůbec nemohl tušit. Ta ošklivá událost se pak stala izolovaným momentem v jinak bezstarostném vyrůstání bratrské dvojice.

Čtyřlenná rodina Novákových si žila dobře, a i když peněz neměli na rozdávání, protože vydělával pouze otec, nežili v nedostatku.

„Ještě aby Jarouš dodělal školu a našel si práci, a pak už budu doufat ve vnoučata,“ vyjadřovala matka opatrně své touhy, při nichž Jaromír uhýbal pohledem a Florián měnil téma rozhovoru. Pro něj byl jeho život ideální, nehodlal jej tak brzy posunout směrem k manželství a s ním spojeným povinností.

A pak začala válka a všechno se přes noc změnilo. Když Prahu obsadily nacistické jednotky, jejich dosavadní život to převrátilo vzhůru nohama.

„Jsme okupovaní,“ vletěl otec do kuchyně, kde jej ostatní čekali s obědem chladnoucím na stole.

„Ať se nad námi Bůh slituje,“ zašeptala matka, zatímco se otec se zamračenou tváří posadil ke stolu.

V dlouhém mrtvém tichu se každému z obyvatel bytu v hlavě odvíjely vlastní předtuchy, dost strašné na to, aby se je nikdo neodvážil vyslovit nahlas.

Florián byl zamyšlený, nevěděl, co bude dál a jak moc válka zasáhne do jeho až dosud bezstarostného života. Ale život šel dál a zprvu se zdálo, že se nic moc zvláštního nezměnilo. Po několika měsících se ovšem věci začaly náhle zhoršovat.

V lidech zakořenil strach ze sílících represálií režimu a atmosféra doma i na ulici byla stále ponuřejší. V obchodech docházely potraviny a pak zavedli potravinové lístky.

I když se lidé stále fotografovali a Ondřej pravidelně dostával objednávky na focení svateb, v ateliéru už nevládla ta uvolněná atmosféra plná vtipů a veselí. Každý si dával dobrý pozor, co před kým řekne a jak se bude chovat. Napětí a nejistota nedělaly majiteli ateliéru dobře, a tak Ondřej stále víc svou práci nechával na synovi. Časté záněty kloubů mu diagnostikovali jako artritidu, kvůli které se občas v ateliéru vůbec neobjevil.

„Ještě štěstí, že Florek může pracovat, jinak bychom to mohli zabalit. Kdo by zaplatil jiného pracovníka?“ stěžoval si dvaatřicetiletý pan Novák, ale byl přece jen spokojený, že syn úspěšně převzal jeho podnik navzdory novým a těžkým okolnostem.

„Můj portrét a jednu fotku s rodinou!“ nařídil Floriánovi zvysoka a německy muž v esesácké uniformě poté, co bez pozdravu vkročil do ateliéru. Následovala ho nápadně nalíčená žena, která držela za ruku malou holčičku.

Florián se jen tak tak přinutil vyslovit milým tónem *Jawohl* a ukázal Němci rukou, kam se má posadit. Fotografování proběhlo rychle a profesionálně, pro všechny případy zmáčkl spoušť víckrát, protože nechtěl riskovat, že by zákazník nebyl s výsledkem spokojen. Tím spíš, když po nenápadném pohledu na prýmký na uniformě dospěl k závěru, že dotyčný je ve vojenské hierarchii vysoce postavený.

„Kdy si pro to mám přijít?“ zeptal se ho muž s liščí tváří, zatímco se zvedal ze židle a upravoval si stejnokroj.

Florián mu solidní němčinou vysvětlil, že se může stavit hned zítra, protože fotky vyvolá během dne. Němec spokojeně kývl hlavou, a když odcházel, zastavil se, neboť si všiml na zdi vi-

sících starých hodin, které Ondřej před pár lety, navzdory protestům manželky, přinesl do ateliéru z obývacího pokoje.

„Moc pěkné,“ okomentoval je, na což jeho žena tiše dodala: „Hezky by zapadly do našeho nového bytu.“

„Prodali byste je?“ otočil se důstojník ve dveřích.

„Ne!“ odsekl rychle Florián, ale hned klidnějším tónem dodal: „Bohužel, to by nešlo, otcí je daroval jeho děda, a i on je zdědil.“

Němec ještě chladně dodal, že pro fotografie přijde brzy ráno.

Když za sebou nenávidění zákazníci zavřeli dveře, Florián uvolnil svírající se pěsti a došlo mu, že si zaryl nehty do dlaní. V mladíkovi se bouřila jeho vzdorovitá povaha, těžko se kontroloval a svůj vztek vyjadřoval za zavřenými dveřmi, v kruhu svých nejbližších.

„Chtějí nás zničit, chtějí vymazat všechno české,“ běsnil, zatímco se na něj matka prosebně dívala. „Dostaneme jen tolik jídla, abychom mohli pracovat.“

„Víme, že to tak je, ani my nejsme hloupí. Ale co můžeme dělat?“ reagoval otec na jeho výbuch jako jediný, zatímco Jaromír tiše vyjídal z talíře polévku.

„Tak snad můžu říct, co si myslím... Aspoň ve vlastním domě,“ odvětil Florián a říkal si, že už nemá smysl jen tiše sedět, ale je potřeba něco udělat. Co přesně by to mělo být, to neuměl říct, ale pohled na matčinu ustaranou tvář, která za posledních pár měsíců nezdravě zežloutla, jej upevnil v přesvědčení, že musí podniknout něco proti nepříteli, kterého z hloubi duše nenáviděl.

„No tak, Florečku, nech být politiku a sněz polívku.“

Matčina slova ho ještě víc vytočila. Chtěl jí něco odseknout, ale pohled do bratrových prosebných očí mu zavázal jazyk.

Věděl, že se rodiče politice vyhýbají a otec takové hovory vedl tajně pouze se svým bratrem, kdykoliv se u nich zastavil, což

bylo od začátku války velmi zřídka. Avšak i tyto občasné rozhovory končily závěrem, že je válka a *malý člověk* nemůže ovlivnit světové události.

Matka považovala všechny rozhovory o válce za nebezpečné a nepotřebné, takže se do nich zapojovala pouze prohlášením, že nejdůležitější je, že jejich rodina s těmi záležitostmi nemá nic společného. Proto se Florián stále častěji zdržoval vylévání vzteku, a když se stal členem stále rozsáhlejšího pražského odbojového hnutí, před rodinou se zcela stáhl v naději, že se nedovědí, jak nebezpečná činnost jim probíhá doslova před nosem.

Když se Florián seznámil s Jakubem, bylo časně jaro roku 1941.

Jedno náhodné setkání před pokladnou kina mu otevřelo dlouho očekávané dveře.

„Podívejme se na něj, jako kohout, co se naparuje před slepicemi.“

Floriánův kamarád z gymnázia kývl hlavou k mladíkovi, kolem něhož se seběhlo několik dívek, jakmile se objevil před kinem.

„Kdo to je?“ Florián nekomentoval závistivou metaforu a se zájmem pozoroval mladíka s tmavými vlasy, který se s úsměvem prodíral davem žen, jenž ho obklopil.

„Učitel z jedné taneční školy. Ale slyšel jsem, že je to jen zástěrka,“ zněla tichá odpověď. Florián se odtáhl a na kamaráda se tázavě podíval, ale ten se k němu opět nahnul a promluvil na něj zblízka zkaženým dechem, až Florián nakrčil nos.

„Myslím, že je v odboji,“ pošeptal mu doslova do ucha.

Tentokrát se od něj neodtáhl.

„Myslíš, nebo to víš?“

„Říká se to,“ pokrčil kamarád rameny. „Slyšela to moje sestra, chodila k němu na kurz,“ dodal a vydal se k pokladně.

Koupili vstupenky a Florián se s rostoucí zvědavostí ohlédl na neznámého mladíka, který, když procházel kolem nich, si jej přeměřil stejně zvědavým pohledem. Kromě zájmu však v jeho očích Florián zpozoroval i pochybnosti, což jej utvrdilo, že na tom, co právě slyšel, něco bude.

„Běž dovnitř, já musím ještě na záchod,“ poslal kamaráda pryč, jakmile ve skupině dívek, které před chvílí obkroužily tajemného cizince, uviděl Veroniku, o rok starší dívku, kterou znal ještě z doby gymnázia.

„Ahoj, jdeš na film?“ přišel k ní a poté, co jí složil kompliment o tom, jak krásně vypadá, se zeptal, kdo byl ten mladík.

„To je Jakub... učitel tance. Kdybys jen viděl, jak krásně tančuje...“ řekla a koketně se zhoupla v bocích.

„Chodíš do taneční školy?“ vyptával se dál s předstíraným zájmem.

„Zrovna jsem se zapsala.“

„Možná bych se taky mohl stavit... Abych zjistil, jestli je to něco pro mě,“ usmál se a prohlédl si její dokonalou figuru od hlavy až po paty.

„Nepochybuju o tom, že by ti to šlo,“ vrátila mu úsměv. „Ty jsi přece jen umělecká duše.“ Dívka nyní svou pozornost zaměřila na něj a pak spolu vešli do sálu. Florián si po projekci sotva mohl vzpomenout, jaký film zrovna viděli, a už příští týden se s Veronikou ukázal v taneční škole.

Chtěl vyčenichat, zda je Jakub opravdu někdo, kdo by jej mohl spojit s lidmi z odboje, ale jeho záměr se ukázal jako velmi naivní. Poprvé v životě se před někým cítil bezvýznamně, jako by byl nezralý.